

BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASHDA KREATIV PEDAGOGIKA USTUVOR YO‘NALISHI SIFATIDA

Abduxamidov S.M.

*Toshkent iqtisodiyot va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
v.b., dotsenti Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori.*

Qadamova B.S.

Shivoqova R.O‘.

Xusniddinova M.S.

Ismatullayeva N.R.

Pedagogika va psixologiya ta‘lim yo‘nalishi 2-kurs 22/1-guruh talabalari

Tayanch so‘zlar: “Kreativ pedagogika”, turkum fanlar, innovatsion, kasbiy kamol, ontogenezining, metodologik g‘oyalari, ijtimoiy-iqtisodiy, integratsiyasi, uzluksizlik, vorisilikni, ta‘lim departamenti, stimuly, muayyan, mushohada, original g‘oyalar, strategiya.

Ключевые слова: «Креативная педагогика», категория наук, инновационность, профессиональное развитие, онтогенез, методологические идеи, социально-экономические, интеграция, преемственность, преемственность, отдел образования, стимул, специфика, наблюдение, оригинальные идеи, стратегия.

Key words: «Creative pedagogy», category of sciences, innovative, professional development, ontogenesis, methodological ideas, socio-economic, integration, continuity, succession, department of education, stimulus, specific, observation, original ideas, strategy.

Zamonaviy pedagogikada “Kreativ pedagogika” tushunchasi qo‘llanila boshlaganiga hali u qadar ko‘p vaqt bo‘lmadi. Biroq, o‘qitish jarayoniga innovatsion hamda ijodkorlik yondashuvlarini qaror toptirishga bo‘lgan ehtiyoj “Kreativ pedagogika”ning pedagogik turkum fanlar orasida mustaqil predmet sifatida shakllanishini ta‘minladi.

Ushbu predmet asoslarini pedagogika tarixi, umumiy va kasbiy pedagogika hamda psixologiya, xususiyl fanlarni o‘qitish metodikasi, ta‘lim texnologiyasi va kasbiy etika kabi fanlarning metodologik g‘oyalari tashkil etadi. Shaxsning mutaxassis sifatida kasbiy kamol topishi, rivojlanishi o‘z mohiyatiga ko‘ra jarayon tarzda namoyon bo‘ladi. Kasbiy yetuklik inson ontogenezining muhim davrlari kasbiy kamol topish, rivojlanish g‘oyalarining qaror topishi (14-17 yosh)

dan boshlanib, kasbiy faoliyatning yakunlanishi (55-60 yosh)gacha bo‘lgan jarayonda kechadi.

Ijodkor shaxsning shakllanishi va rivojlanishi uning ichki va tashqi olami o‘zgarishining o‘zaro mos kelishi, ijtimoiy-iqtisodiy shartsharoitlar hamda inson ontogenezi – tug‘ilishidan boshlab to umrining oxiriga qadar uzluksizlik, vorisiylikni taqozo etadigan faoliyat mazmuniga bog‘liq. Ushbu jarayonning sur‘ati va qamrovi biologik va ijtimoiy omillar, shaxsning faolligi va kreativ sifatlari, shuningdek, mavjud shart-sharoit, hayotiy muhim va kasbiy shartlangan hodisalarga bog‘liq. Zamonaviy sharoitda pedagogning kreativlik sifatlariga ega bo‘lishi taqozo etadi.

Adabiyotlar tahlili. Ta‘lim tizimini boshqarish organlari har yili ta‘lim muassasalarida yuqori samaradorlikka erishishga e‘tibor qaratadi. Ana shu maqsadda o‘quv dasturi ishlab chiqiladi, yangi quv darsliklari yaratiladi. Bu esa ham talabalar, ham o‘qituvchilarni kasbiy o‘shishlariga yordam beradi. Olib boriladigan amaliy harakatlar talabalarda yutuqlarga erishish, olg‘a intilishga bo‘lgan ehtiyojni muayyan darajada yuzaga keltiradi, ularning o‘quv-bilish qobiliyatlarini bir qadar rivojlantirishga yordam beradi.

Biroq, o‘quv yilining oxiriga kelib oliy ta‘lim muassasalarida alabalarning fanlarni o‘zlashtirishlarida yuqori darajadagi ijobiy natijalar kuzatilmayapti. Ko‘plab talabalarning ta‘lim olishga nisbatan qiziqishi yo‘qolgan. Buning natijasida o‘qituvchilar ham avvalgidek zavqu - shavq bilan kasbiy faoliyatni tashkil etishni o‘ylashmayapti.

Ta‘lim tizimini boshqaruvchi organlar ta‘lim olishga nisbatan xohish -istagi bo‘lmagan talabalar, bu kabi ta‘lim oluvchilarni o‘qitishni istamayotgan o‘qituvchilar faoliyatini o‘zgartirish borasida yangidan-yangi chora-tadbirlar belgilansa-da, ahvol o‘zgarishsiz qolmoqda. uning sababi nimada? Balki darslarning avvaldan o‘ylab, rejalashtirilib qo‘yilishi talabalar uchun qiziq bo‘lmayotgandir, balki balki ta‘lim mazmunining muayyan qolipga solinganligi talabalar uchun hech qanday stimuly bermayotgandir, rag‘bat bildirmayotgandir. O‘quv mashg‘ulotlarining avvaldan rejalashtirilishidan voz kechish, talabalarda tanqidiy, kreativ tafakkurni shakllantirish va rivojlantirish, ularni ijodiy fikrlash, yangi g‘oyalarni o‘ylab topishga majbur qilish ta‘lim olishga bo‘lgan munosabatni o‘zgartirish, ularni yutuqlarga erishishga rag‘batlantirishda asosiy omil bo‘ladi. O‘quv mashg‘ulotlarida yetishmayotgan omil – kreativlik sanaladi

Natija. Shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish jarayonining umumiy mohiyatini to‘laqonli anglash uchun dastlab “kreativlik” tushunchasining ma‘noni tushunib olish talab etiladi. “Kreativlik” tushunchasi o‘zida madaniy xilmaxillikni aks ettiradi. G‘arb kishilari uchun kreativlik, umuman olganda, yangilik sanaladi. Ular kreativlik negizida noan‘anaviylik, qiziquvchanlik, tasavvur, hazilmutoyiba tuyg‘usi va erkinlik mavjud bo‘lishiga e‘tiborni qaratadilar.

Sharqliklar esa, aksincha, kreativlikni ezgulikning qayta tug‘ilish jarayoni, deb tushunadilar. Garchi g‘arblik va sharqliklarning kreativlik borasidagi qarashlari

turlicha bo'lsa-da, biroq, har ikki madaniyat vakillari ham mazkur sifat va unga egalikni yuqori baholaydilar.

Patti Drapeau nuqtai nazariga ko'ra kreativ fikrlash, eng avvalo, muayyan masala yuzasidan har tomonlama fikrlash sanaladi. Har tomonlama fikrlash talabalardan o'quv topshiriq, masala va vazifalarini bajarishda ko'plab g'oyalarga tayanishni talab etadi. Bundan farqli ravishda bir tomonlama fikrlash esa birgina to'g'ri g'oyaga asoslanishni ifodalaydi.

Mushohada yuritishda masala yuzasidan bir va ko'p tomonlama fikrlashdan birini inkor etib bo'lmaydi. Binobarin, bir va har tomonlama fikrlash kreativlikni shakllantirishda birdek ahamiyat kasb etadi. Ya'ni, topshiriqni bajarish, masalani yechishda talaba yechimning bir necha variantini izlaydi (ko'p tomonlama fikrlash), keyin esa eng maqbul natijani kafolatlovchi birgina to'g'ri yechimda to'xtaladi (bir tomonlama fikrlash).

Yuqorida bildirilgan fikrlarga tayangan holda "kreativlik" tushunchasini quyidagicha sharhlash mumkin: Kreativlik (lot., ing. «create» yaratish, "creative" – yaratuvchi, ijodkor) – individning yangi g'oyalarni ishlab chiqarishga tayyorlikni tavsiflovchi va mustaqil omil sifatida iqtidorlilikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobiliyatidir.

Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, histuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'ladi.

Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini tavsiflaydi.

Kreativlik iqtidorning muhim omili sifatida ham aks etadi. Qolaversa, kreativlik zehni o'tkirlikni belgilab beradi, "talabalar e'tiborini ta'lim jarayoniga faol jalb etishni ta'minlaydi.

O'qitish jarayonida o'quvchilarning ijodiy va kreativlik qobiliyatlarini oshirish muammosi murakkab va ko'p qirrali. Shuning uchun ta'lim oluvchilarning ilmiy-nazariy va amaliy bilimlarini oshirishda ularning milliy hunarmandchilikka va o'quv fanlariga bo'lgan qiziqishi va qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish murakkab jarayon sanaladi. Buning uchun, "Texnologik ta'lim" fanini o'kitishda kreativ xarakterga ega mashg'ulotlarni tashkil etish maksadga muvofik.

Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning qiziqishlarini kuchaytirib, ularni yanada ko'prok xarakterat qilishga undaydi.

Kreativ fikrlash har bir ijtimoiy sohada yaqqol aks etishi mumkin.

O'qituvchining ijodkorligi esa u tomonidan tashkil etiladigan kasbiy faoliyatni tashkil etishga ijodiy (kreativ) yondashuvida aks etadi.

So'nggi yillarda ushbu holat "pedagogik kreativlik" tushunchasi bilan ifodalanmoqda. Kreativ fikrlash har bir ijtimoiy sohada yaqqol

aks etishi mumkin O'qituvchining ijodkorligi esa u tomonidan tashkil etiladigan kasbiy faoliyatni tashkil etishga ijodiy (kreativ) yondashuvida aks etadi. So'nggi yillarda ushbu holat "pedagogik kreativlik" tushunchasi bilan ifodalanmoqda.

Pedagogik kreativlik – pedagogning an’anaviy pedagogik fikrlashdan farqli ravishda ta’lim va tarbiya jarayonini samaradorligi ta’minlashga xizmat qiluvchi yangi g’oyalarni yaratish, shuningdek, mavjud pedagogik muammolarni ijobiy hal qilishga bo’lgan tayyorgarligini tavsivlovchi qobiliyatini belgilaydi. Pedagogning kreativlik sifatlariga ega bo’lmasligi tufayli talabalar ham qiziqarli va ajoyib g’oyalarga ega bo’lsalar-da, biroq, ularni ifodalashda sustkashlikka yo’l qo’yadi. Buning sababli ta’lim jarayonida qo’llanilayotgan metodlar talabalarda erkin, mustaqil fikrlash ko’nikmalarini shakllantirishga xizmat qilmasligi bilan belgilanadi.

Muallif tomonidan tavsiya qilingan vosita va strategiyalar talabalarda kreativlikni rivojlantirishda o’qituvchilar uchun qo’l keladi hamda talabalarda o’quv fanlarini o’rganishga bo’lgan qiziqish, intilishni rivojlantiradi. Kasbiy faoliyatda pedagogning kreativligi turli shakllarda namoyon bo’ladi.

Xulosa. “Kreativ pedagogika” quyidagi ikki holatni kafolatlay olishi zarur:

1. O’qituvchilar tomonidan o’quv fanlarini past o’zlashtirayotgan va ularni o’rganishni zerikarli deb hisoblayotgan talabalar e’tiborlarini fan asoslarini o’zlashtirishga jalb etish;

2. O’qituvchilarga talabalarda kreativ fikrlash va ijodiy faoliyat natijalarini rag’batlantirishga xizmat qiladigan strategiya va vositalarni tavsiya etish, qilish orqali auditoriyada ulardan samarali foydalanishlari uchun imkoniyat yaratish.

“Kreativ pedagogika” fani bo’lajak mutaxassislarining kasbiy kamol topishlari uchun zarur shart-sharoitni yaratishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Torrance, E.P. Torrance Tests of Creative Thinking. – Scholastic Testing Service, Inc., 2004.
2. Nishonova S. Vospitanie sovershennogo cheloveka v razvitiy pedagogicheskoy m’sli epoxi vrozrojdeniya Vostoka: Ped. fanlari dokt. diss. avtoref. – T., 1998. – 37 b.
3. Ernazarova G.O., Isroilov Q.T. Bo’lg’usi tarix o’qituvchilarida kreativlikni rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari/ Akademik research in educational sciences (ARES), ISSN 2181-1385, volume 2, issue 4, april 2021, p.1613-1619.
4. Ernazarova G.O., Yakubova M.Yu. Talabalarda kreativ tafakkurni shakllantirishning pedagogik asoslari // Pedagogicheskie i lingvopsixologicheskie osobennosti razvitiya, formirovaniya i stanovleniya lichnosti vracha, sbornik tezisov Mejdunarodnoy konferensii, Samarkand, 2021 g. 198-199 str.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada kreativ pedagogika fanining zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo’nalishlaridan biri ekanligi, shuningdek shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish ahamiyati yoritilgan.

РЕЗЮМЕ

В данной статье подчеркивается тот факт, что наука творческая педагогика является одним из приоритетов современной педагогики, а также важность развития творческих качеств в личности.

SUMMARY

This article highlights the fact that the science of creative pedagogy is one of the priorities of modern pedagogy, as well as the importance of developing creative qualities in a person.